

dr. L. Požar, ravn. A. Senekovič, kan. J. Šušnik, ravn. J. Šubic, dr. A. Ušeničnik, ravnatelj Fr. Wiesthaller, profesor J. Macher, dr. Lončar.

Politiški pregled.

* **Avstro-ogrsko vojska.** Iz tistih avstrijskih krogov, ki jim je na tem, da oba parlamenta čimprej dovolita čim največ za vojaštvo, je prinesla „Voss. Ztg.“ članek o zaostalosti avstro-ogrsko armade. Tu se navaja, da se stotnije čimdalje bolj krčijo, ker ni dovolj vojakov. Nove havbice leže nerabljene v arzenalih, ker ni moštva zanje, pri vsem tem pa je italijansko bojno brodogradništvo dva do trikrat močnejše. Vse to mora baje vznemiriti vsakega patrijota in vsakega pristaša — trozveze. Sedaj razpravljajo o novem brambnem zakonu, s katerim bi se vojaška služba skrajšala na dve leti. Člankar pravi, da se to ne sme zgoditi, ako obenem ne zvišajo število novincev. Ako pa zvišajo število rekrutov, bo treba tudi več častnikov in podčastnikov. Nadalje prorokuje člankar državno krizo, ako ne bodo vojaški svetovalci pregovorili cesarja, da se z obema parlamentoma izpregovori o armadi resna beseda. Še več, celo evropsko krizo prorokuje, samo da omehča oba parlamenta.

* **Novi parlament.** Vlada namerava novemu državnemu zboru takoj začetkom zasedanja predložiti načrt zakona o izpremembah opravnega reda. Predvsem naj se določi za nujne predloge ter interpelacije večje število podpisov, nego jih je bilo deslej treba. Temeljitejšo premembo opravnega reda hoče vlada nasvetovati pozneje.

* **Splošna volilna pravica v občinah.** Ker so nemške občine po Češkem in Moravskem zadnje čase imenovala več častnih občanov s prozornim namenom, da pomagajo ohraniti nemštvu občinsko gospodarstvo, napoveduje češko časopisje velike demonstracije ob otvoritvi češkega deželnega zbora. Čehi bodo zahtevali: 1. Enaka, splošna in direktna volilna pravica za občine. 2. Aktivna volilna pravica za častne občane se mora odpraviti.

* **Kronanje ogrskega kralja.** V „Egyetertesu“ priporoča posl. Kmetty, naj bi se povodom jubileja kraljevega kronanja nadvojvoda Franc Ferdinanda kronal za ogrskega kralja. Pisec dokazuje, da se je v ogrski zgodovini že večkrat zgodilo, da se je v pomirjenju vladarja in naroda izvolil in kronal prestolonaslednik že za vlade svojega prednika. Leta 1848. bi se bilo prihranilo Ogrski mnogo bridkosti, ako bi bil Franc Jožef kronan že za vlade Ferdinanda.

* **Za povzdigo šolstva v Dalmaciji.** Iz Zadra poročajo: V zadnjem času se hoče avstrijska vlada kar raztrgati. Stavba nove realke v Sapljetu je že odobrena, v Dubrovniku se pripravljata stavba nove gimnazije, trgovska šola v Sapljetu se ima podržaviti in še druga takšna v deželi ustanoviti. Za izboljšanje ljudskega šolstva je že za l. 1907. nakazanih 150.000 K, za bodoča leta se ta vsota zviša na 300.000 K. Referent za obrtno šolstvo je odpotoval v Dalmacijo, da vpliva pri ureditvi državne strokovne šole za obrtno risanje v Sapljetu in pri pripravah za enako šolo v Zadru ter da dvigne razno domačo industrijo. Tudi druga šolska vprašanja se rešujejo z mrzlično naglostjo, dočim se je celih 100 let, odkar je Dalmacija pri Avstriji, ta dežela dosledno zanemarjala. Odkod ta ljubezen? Avstrija je kakor koketka: dokler so ji Dalmatinci ponujali svojo ljubezen, jo je zavračala; ko so se v reški resoluciji izrekli za združenje s Hrvaško, pa je takoj koketna Avstrija vzplamtela silne ljubezni za Dalmatince. — Za nas Slovence je to ljubavno razmerje silno poučno. Tudi mi se pulimo za ljubezen Avstrije, toda zaman. Niti najpotrebnejših zavodov za narodni razvoj in napredek ne dobimo, ampak breo za breo! Morali se bomo držati zgleda Dalmatincev.

* **Proti duhovniškemu šolskemu nadzorstvu.** V pruski zbornici se je zopet razvilo vprašanje o nadzorstvu v ljudskih šolah. Liberalni in napredni elementi protestujejo proti temu, da se prepušča nadzorstvo šol duhovnikom. Splošno je mnenje, da si duhovništvo v taki službi zagotovi prava, ki mu ne grejo ne po socialnem stališču ne po izobrazbi, zakaj duhovništvo nima nikake pedagoške izobrazbe. Duhovniku manjka v prvi vrsti psihološka in metodiška izobrazba. Nadzorsko službo izrabljajo duhovniki v svoje sebične namene z nekakim gospo-

dovalnim tonom. To je najbolj opažati v šolskih knjižnicah, kjer manjkajo vsi spisi o fiziki, prirodoslovju, geografiji in sploh o modernem znanstvu. Župnik, ki ima nadzorstvo nad šolo, se smatra za gospodarja šole, a učitelj mu je le gost. — Vse to velja še v večji meri tudi pri nas, kjerkoli gospodari pri krajnem šolskem svetu duhovnik.

* **Angleške finance.** Iz Londona poročajo: L. 1906./07. se je doseglo v državnem gospodarstvu prebitka 129.576.000 K, ki se porabi za poravnavo državnega dolga. Za leto 1907./08. izkazuje proračun nad 13 milijonov K prebitka.

* **Ministri kot poslanci.** Pri zadnjih državnozbornskih volitvah je kandidiralo več ministrov. Minister Prade in doktor Pacak sta izvoljena, dr. Fort in Derschatta prideta v ožjo volitev naučni minister Marchet je propadel. Zato je podal demisijo, ki je pa cesar ni prevzel. Baje ga mislijo poklicati v gosposko zbornico.

* **„Ilirija“ državnim poslancem.** Slovenski akademiki zbrani v slov. akad. društvu „Ilirija“ v Pragi, zahtevajo od vseh slovenskih poslancev, ki jih pošlje slovenski narod v državni zbor — naj pripadajo tej ali oni stranki — da uresničijo s slovensko večino upravičeno zahtevo slovenskega naroda po lastnem vseučilišču.

* **Prvo zasedanje državne zbornice.** Kakor javljajo z Dunaja, bo zasedanje nove državne zbornice trajalo približno en mesec. V tem času sprejme zbornica šestmesečni proračunski provizorij, izvoli člane v kvotno deputacijo ter bo razpravljala o lojalitetni izjavi. Adresno debato bo izkušala vlada preprečiti in tudi se pri tem zasedanju ne bodo vršile volitve v delegacije.

* **Volilna reforma na Ogrskem.** Iz Budimpešte javljajo, da je ogrske vladne kroge, zlasti stranko neodvisnosti, presenetil izid volitev v Avstriji, tako da so zgubili prvotno navdušenje za volilno reformo. Boje se, da bi prišlo preveč poslancev nemadžarskih narodnosti v parlament, ako se uvede volilna reforma tudi na Ogrskem.

* **Socialno-demokratska zmaga na Češkem.** Socialno-demokratsko glasilo „Pravo Lidu“ piše od 15. t. m. pod naslovom „Narod smo mi!“ nastopno: Včerajšnji dan nam je za mnogoletna trpljenja in zapostavljenja, ki jih je naša stranka morala prebiti zlasti na Češkem prinesel sijajno zadoščenje. Včerajšnji dan je za češki narod dan časti, in vsi za socialno-demokratske kandidate na Češkem oddani glasovi pridobe češkemu narodu simpatije in globoko spoštovanje vse civilizovane Evrope.

Vestnik.

„Slovenec“ — ugankar. „Slovenec“ mora slaba presti, ker je že med dnevnimi novicami začel priobčevati — uganke. Kolikor poznamo resnih in svetovnih listov, niso še doslej prakticirali tega. „Slovenec“ je tudi v tem oziru prvi! Zадно soboto — za ta dan si vedno prihrani najiminenitnejše „novice“! — piše: C. kr. deželni šolski svet je odredil, da se letos sklene šola na c. kr. rudniških ljudskih šolah v Idriji izredno že v soboto, dne 6. julija. Pravijo, da se „Učit. Tovarish“ znese nad tem, ker je bil sklep navadno 15. julija in še pozneje. — Ta znamenita „novica“ je navadna uganka: Kje se znese, zakaj se znese in kako se znese? O, ti prelubi delfiški orakel! Ti prešmentani konfuzni dnevni novičar! Da se mu popolnoma ne zmeša in ne zblede, mu povemo v pomirjenju klerikalnih živcev, da je bil naš list tisti, ki se je pred desetimi leti potezal za izenačenje počitnic na srednjih in ljudskih šolah, da je bil naš list tisti, ki se je z vso odločnostjo uprl svojedobnemu skrajšanju božičnih počitnic in da se je ravno temu energičnemu nastopu zahvaliti, da ni kranjsko ljudskošolsko učiteljstvo dlje trpelo na tem prikrajšanju. Kdor ne verjame, naj pogleda naš list nekoliko let nazaj, pa nam bo pritrtil, da je „Slovenec“ novičarju otemnel spomin, ker mu ga je ubila politiška strast! Proti temu strupu ni zdravila.

Ljubljanska okrajna učiteljska skupščina se je vršila dne 16. maja t. l. z vzporedom, ki je že bil priobčen v „Učit. Tov.“ — Vzpered se je vršil tako: Tovarish Furlan je napravil z nekaterimi učenci precejšnje število prostih vaj in vaj s palicami. Točni nastop in precizno izvajanje učencev je zbudilo splošno odobravanje. — Iz poročila g. nadzornika povzamemo: V Ljubljani je 19 učnih zavodov, 107 učnih oseb, 2095 dečkov,